

OŠ DOMŽALE
mag. Katarina Vodopivec Kolar

TRADICIONALNI EKODAN
– osrednja okoljska ozaveščevalna aktivnost na OŠ
Domžale

POVZETEK

OŠ Domžale je vključena v projekt *Ekošola kot način življenja* že od leta 2003 in je vsakoletna prejemnica zelene zastave od leta 2005, saj na OŠ Domžale dajemo velik poudarek vzgoji za trajnostni razvoj, ki jo poskušamo vključevati v celovito delovanje učnega procesa na vseh nivojih. Vsako leto izvedemo okoljski tematski dan dejavnosti – EKODAN, ki poteka po celotni vertikali, ko učitelji in učenci vseh razredov v sodelovanju s starši in lokalno skupnostjo poglobljajo izbrane okoljevarstvene vsebine in aktivnosti.

Poglavitni namen ekodneva je čim bolj celovito vključiti vsebine trajnostnega razvoja v celoten kurikulum šole, tako da angažiramo vse učence, učitelje, tehnične delavce in posredno tudi starše ter lokalno skupnost.

Vsako šolsko leto ekokoordinatorice izberemo določeno temo, ki jo celostno poglobljajo vsi učenci in zaposleni na šoli. Že ob začetku šolskega leta z vsemi pedagoškimi delavci pripravimo aktivno delavnico, ko zbiramo predloge aktivnosti za izvedbo ekodne. Vedno povabimo strokovne sodelavce iz lokalnega okolja, odmevne predavatelje, sodelujemo z različnimi društvi, podjetji. Poudarek je na aktivnih delavnicah, ki jih z učenci izvedejo učitelji in drugi pedagoški delavci. Večkrat smo istočasno pripravili tudi ekološko tržnico lokalnih pridelovalcev in tako promovirali zdravo in lokalno pridelano hrano.

Trudimo se zajeti različne aspekte obravnavane teme: od naravoslovno-raziskovalnega pristopa do humanistične obravnave izbrane okoljske teme.

Teme so zelo raznolike: na prvem ekodnevju smo slavnostno podpisali EKOLISTINO, kasneje pa so bile naše teme Medkulturni dialog, Razmišljaj globalno-deluj lokalno, Zdravo življenje, Trajnostna mobilnost, Voda ...

Vedno poskrbimo za medijsko odzivnost tematike preko lokalnih radijskih postaj, lokalnih časopisov ter spletnih medijev.

V prispevku bo predstavljen koncept ekodne na OŠ Domžale, podrobno bodo predstavljene vsebine zadnjih petih ekodni, podprte tudi s slikovnim gradivom.

KLJUČNE BESEDE:

Osnovna šola Domžale, ekodan, ekošola, vzgoja za trajnostni razvoj, ekološka tržnica, okoljsko ozaveščanje, lokalno sodelovanje.

KAZALO

1 VZGOJA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ NA OSNOVNI ŠOLI DOMŽALE	3
2 EKODAN – OSREDNJI DAN DEJAVNOSTI ZA POGLABLJANJE NAČEL VZGOJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ NA OŠ DOMŽALE	5
2.1 PRVI EKODAN: PODPIS EKOLISTINE.....	6
2.2 2010/11: MEDKULTURNI DIALOG.....	8
2.3 2011/12: OČISTIMO SLOVENIJO 2012.....	9
2.4 2012/13: RAZMIŠLJAJ GLOBALNO, DELUJ LOKALNO!.....	10
2.5 2013/14: ZDRAVJE IN DOBRO POČUTJE (LOKALNA SAMOOSKRBA).....	12
2.6 2014/15: TRAJNOSTNA MOBILNOST	15
2.7 2015/16: VODA	17
3 ZAKLJUČEK.....	18
4 VIRI.....	20

1 VZGOJA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ NA OSNOVNI ŠOLI DOMŽALE

Poučevanje za okolje in trajnostni razvoj spadata med ključne vsebine sodobnega pedagoškega procesa v obveznem izobraževanju. Trajnostni razvoj je oblika razvoja, ki omogoča gospodarski in družbeni razvoj ob hkratnem varovanju okolja.

Organizacija Združenih narodov (OZN) je obdobje med letoma 2005 in 2014 razglasila za desetletje vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj. Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj omogočata posamezniku, da pridobi znanja, spretnosti, stališča in vrednote, ki so potrebne za trajnostno prihodnost. Med ključnimi pojmi, ki morajo biti vključeni v vzgojo in izobraževanje za trajnostni razvoj, so poleg npr. ohranjanja biodiverzitete, izkoriščanja naravnih virov in trajnostno sprejemljivega potrošništva, podnebne spremembe. Slednje potrjuje definicija trajnostnega razvoja Svetovne komisije za okolje in razvoj, ki navaja, da trajnostni razvoj pomeni *»zadovoljevanje trenutnih potreb, ne da bi pri tem ogrozili zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij«*

(<http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-sustainable-development/>).

Vzgojo za trajnostni razvoj pojmuje kot vzgojo za odgovornosti do vseh živih bitij in vzgojo za trajnostno prihodnost (po Unesco). To pomeni, da ne gre v prvi vrsti za posredovanje številnih novih znanj v smislu spoznavanja okolja, ampak za usposabljanje učencev, da bodo globlje razumeli okoljske pojave in probleme, njihove vzroke in načine reševanja, vključno s tveganji in konflikti, ki nastajajo ob izkoriščanju omejenih naravnih virov.

Poglavitni cilj okoljskih projektov na OŠ Domžale je, da učenci razvijejo **akcijsko kompetenco** – pripravljenost in sposobnost zavzetega in odgovornega ravnanja v okolju, takega odločanja, ki bo zagotavljalo kakovostno in zdravo življenje in bo hkrati ohranjalo možnosti za zadovoljevanje življenjskih potreb tudi prihodnjim generacijam ter upoštevalo obremenilne sposobnosti ekosistema.

Na Osnovni šoli Domžale posebno pozornost namenjamo vzgoji za trajnostni razvoj (VITR), ki jo poskušamo čim širše vključiti v celotni kurikulum in upravljanje šole. Od leta 2003 smo aktivni člani mednarodnega projekta *Ekošola kot način življenja*, v okviru katerega poglobljamo načela vzgoje za trajnostni razvoj in sledimo ciljem ekošole, da za učence in vse zaposlene postane skrb za življenje del njihovega življenja.

Ti cilji so (<http://www.ekosola.si/predstavitev-ekosole/>):

- uvajati vzgojo in izobraževanje za okoljsko odgovornost,
- spodbujati in večati kreativnost, inovativnost ter izmenjavo idej,
- učinkovita raba naravnih virov (voda, odpadki, energija),
- povezovati okoljska vprašanja z ekonomskimi in socialnimi,
- razvijati pozitivne medsebojne odnose,
- sodelovati pri preprečevanju in odpravi revščine,
- vzgajati in izobraževati za zdrav način življenja v zdravem okolju,
- povezovati ekošole v Sloveniji, EU in širše.

V sklopu vzgoje za trajnostni razvoj smo leta 2010 začeli urejati šolski vrt, ki ga vsako leto nadgrajujemo (zasaditev sadovnjaka, ureditev kompostnika, zbiralnika za vodo, hotela za žuželke) in vključujemo v pedagoško delo šole na vseh ravneh.

Vsako leto sodelujemo pri projektih sajenja dreves v šolski okolici, izvajamo ozaveščevalne in izobraževalne akcije in programe, kot je na primer sodelovanje v čistilnih akcijah šolskega okoliša na lokalni in nacionalni ravni, obeležujemo Evropski teden mobilnosti, Evropski teden zmanjševanja odpadkov, spodbujamo učence k pisanju raziskovalnih okoljevarstvenih člankov itd.

Zato vsi razredniki že v začetku šolskega leta z učenci ponovijo pravila ločevanja odpadkov, se pogovorijo o okoljsko odgovornem ravnanju na šoli ter izvolijo dva ekopredstavnika, ki pomagata ekokoordinatoricam širiti duh okoljskih projektov na sošolce.

Okoljske teme so vključene v kurikulum osnovnošolskega izobraževanja po vertikali na vseh nivojih. Vsako leto zato načrtujemo en dan dejavnosti – EKODAN, ki poteka po celotni vertikali, ko učitelji in učenci vseh razredov v sodelovanju s starši in lokalno skupnostjo poglobljajo določene ekovsebine in aktivnosti. Vsak učitelj ob pripravi lastnih aktivnosti

zasleduje izbrane cilje, ki sledijo trajnostnemu razvoju posameznih UN. Trudimo se čim bolj aktivno vključiti vse učence in krepiti njihove okoljske kompetence preko različnih dejavnosti. Vsako leto izberemo različni tematski sklop – navezujoč na krovno temo iz ekoakcijskega načrta za izbrano šolsko leto, ki jo v določenem šolskem letu vsi najbolj poglobljamo.

2 EKODAN – OSREDNJI DAN DEJAVNOSTI ZA POGLABLJANJE NAČEL VZGOJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ NA OŠ DOMŽALE

TRADICIONALNI EKODAN predstavlja na OŠ Domžale osrednjo ozaveščevalno dejavnost o aktivnostih in projektih ekošole in krepi okoljevarstveni duh že vsa leta, odkar smo vključeni v projekt *Ekošola kot način življenja*.

V različne okoljevarstvene delavnice so vključeni vsi učenci in učitelji na šoli, saj se trudimo, da bi vsi poglobljali znanje o okoljevarstvenih dilemah ter poskušali po svojih močeh čim bolj okoljevarstveno ravnati v skladu z usmeritvijo šole k trajnostnemu razvoju.

Ob planiranju šolskega leta ekokoordinatorice, upoštevajoč ekoakcijski načrt Ekošole OŠ Domžale, izberemo določeno temo, ki jo v okviru ekodne celostno poglobljajo vsi učenci in zaposleni na šoli. Že ob načrtovanju LDN za prihajajoče šolsko leto z vsemi pedagoškimi delavci pripravimo aktivno delavnico, ko zbiramo predloge učiteljev za različne aktivnosti pri izvedbi ekodne. Poudarek je na aktivnih delavnicah, ki jih z učenci izvedejo učitelji in drugi pedagoški delavci. Učiteljice razredne stopnje same pripravijo vsebinske aktivnosti na izbrano temo, ki jo povežejo s cilji in vsebinami učnega načrta za izbran razred. Za razrede predmetne stopnje pa ekokoordinatorice pripravimo predloge za določene delavnice, pomagajo nam razredniki in učitelji vseh strokovnih profilov, da so dejavnosti čim bolj raznolike. Vedno povabimo tudi strokovne sodelavce iz lokalnega okolja; različne odmevne predavatelje, sodelujemo z različnimi društvi in podjetji. Večkrat smo istočasno pripravili tudi ekološko

tržnico lokalnih pridelovalcev, predvsem takrat, ko smo ekodan izvedli na delovno soboto, s čimer smo v večji meri vključili tudi starše in lokalno skupnost.

Trudimo se zajeti različne aspekte obravnavane teme: od naravoslovno-raziskovalnega pristopa do humanistične obravnave izbrane okoljske teme.

Naš pglavitni namen vsa ta leta je, da na ekodan čim bolj celovito vključimo vsebine trajnostnega razvoja v celoten kurikulum šole, tako da angažiramo vse učence, učitelje, tehnične delavce in posredno tudi starše ter lokalno skupnost.

Vsako leto se povežemo s posameznimi zunanjimi izvajalci pri pripravi ekodne. V letu 2012 smo izvedli ekodan v sklopu akcije OČISTIMO SLOVENIJO, OČISTIMO SVET, zato smo se povezali s krajevno skupnostjo ter komunalnim podjetjem, ki sta nam omogočila potrebščine in odvoz odpadkov na čistilni akciji ter pripravila promocijska predavanja in nam posredovala veliko promocijskih gradiv. Leta 2014 smo se povezali z lokalnimi pridelovalci in nadgradili Tradicionalni slovenski zajtrk z različnimi aktivnostmi. Leta 2015 smo v okviru Evropskega tedna mobilnosti izvajali projekt Prometna kača, kjer smo spodbujali učence, naj uporabljajo okoljsko prijazne načine transporta v šolo.

Vedno poskrbimo za medijsko odzivnost tematike preko lokalnih radijskih postaj, lokalnih časopisov ter spletnih medijev.

V nadaljevanju bo podrobneje predstavljenih zadnjih pet tematskih ekodni ter uvodna ekodneva na matični in podružnični šoli, ko sta bili slavnostno podpisani ekolistini.

2.1 PRVI EKODAN: PODPIS EKOLISTINE

Na matični OŠ Domžale smo vključeni v Projekt Ekošola kot način življenja že od leta 2003, na Podružnični šoli Ihan pa od leta 2005. Prvi ekodan smo zato namenili slavnostnemu podpisu EKOLISTIN in razstavi različnih »ekookraskov«. Tisti dan smo povabili predstavnike lokalnih oblasti in predstavnike Nacionalne koordinacije EKOŠOLE, da so si ogledali naše ekološko angažiranje in različne ekoizdelke učencev.

Prva leta vključenosti v projekt Ekošole smo na šoli šele vzpostavljali osnovno »ekološko infrastrukturo«, trudili smo se kar najbolje opremiti šolo s koši za sortiranje odpadkov, veliko energije smo ekokoordinatorice posvetile ozaveščanju učiteljev, zaposlenih na šoli, in

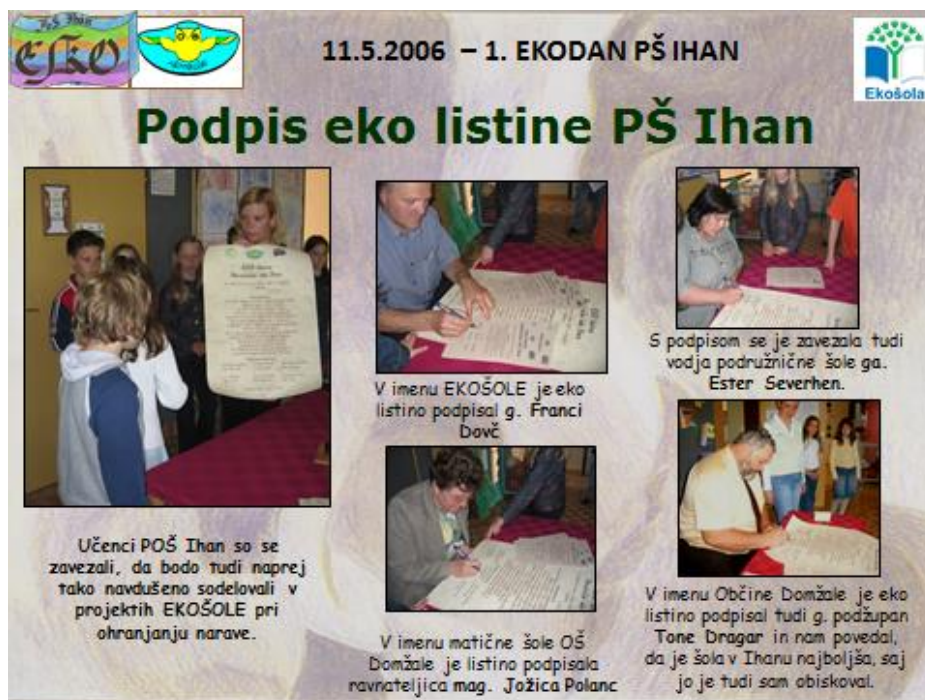

predvsem učencev na vseh nivojih o ustreznem odlaganju in predvsem zmanjševanju odpadkov.

Zato smo prvi ekodan povezali s »predelavo odpadkov« v različne uporabne izdelke, ki smo jih ob slavnostnem podpisu ekolistine razstavili v šolski avli. Na slovesnosti so učenci predstavili tudi različne ekološko obarvane raziskovalne naloge in druge dejavnosti.

Slika 1: Prvi ekodan na OŠ Domžale: slavnostni podpis ekolistine

Slika 2: Prvi ekodan na POŠ Ihan: slavnostni podpis ekolistine

2.2 2010/11: MEDKULTURNI DIALOG

Na OŠ Domžale so na ekodnevu z naslovom **Medkulturni dialog** potekale številne dejavnosti za učence šole, starše in obiskovalce, saj smo ekodan izvedli na delovno soboto. Učenci so si ogledali ekotržnico s stojnicami okoliških ekokmetov pred vhodom v šolo, na kateri so starši lahko nakupili obilo zdravih, lokalno pridelanih dobrot.

Člani društva Ajda ob pomoči nekaj zagnanih staršev so pomagali zasnovati **šolski vrt**, ki ga vsako leto uspešno nadgrajujemo. Poglavitni cilj vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj na šoli je, da bi učencem omogočili čim bolj kakovosten pouk v naravi v neposredni okolici šole, zato se trudimo nadgrajevati okolico šole v skladu s smernicami trajnostnega razvoja.

Za učence so bile pripravljene različne dejavnosti na temo medkulturnosti po oddelkih in v avli šole. V oddelkih so nas obiskali: **Makedonec, Indijci, Tajvanka, Grk, Bošnjaki, Romi**, prostovoljci **Unicefa, Evropsko unijo** so nam pomagali spoznavati prostovoljci **Slovenskega sveta evropskega gibanja in Urada vlade RS za komuniciranje**. Prireditvev so popestrili tudi člani **folklorne skupine društva Ljiljan, romski in albanski glasbenik in Badžan band**. Za starše smo pripravili ekotržnico, delavnico indijske kuhinje, predavanje **mag. Brankice Petković** z naslovom Večkulturnost, razumljena kot grožnja ali pridobitev. V telovadnici šole je potekala **jutranja zvočna kopel** oz. sprostitvena delavnica, ki jo je za starše in učence prve triade vodil **Duško Mamut**.

V avli nas je s svojo predstavitvijo o humanitarni in okoljski krizi v Sudanu navdušil **svetovni popotnik Tomo Križnar**. Predavanje je bilo namenjeno staršem in učencem predmetne stopnje, saj je ponudilo globok razmislek o povezavi okoljskih ter humanitarnih problemov v Afriki.

Verjamemo, da smo s pestrim dogajanjem uresničili cilja projektnega ekodne: spoznavanje zdravega načina življenja preko uživanja lokalno pridelane ekološke prehrane in ozaveščanje "drugačnosti" ter spodbujanje k strpnosti in medkulturnemu.

Slika 3: Medkulturni dialog in ekotržnica

2.3 2011/12: OČISTIMO SLOVENIJO 2012

V petek, 23. 3. 2012, smo na Osnovni šoli Domžale organizirali tradicionalni ekodan, ki smo ga navezali na akcijo **Očistimo Slovenijo 2012**. Približno polovica učencev predmetne stopnje je zavihala rokave ter očistila sprehajalno pot ob Kamniški Bistrici. Pri čiščenju so se jim pridružili še najstarejši učenci Podružnične šole Ihan. Z vestnim pobiranjem in ločevanjem odpadkov so napolnili kar ves zabojnik odpadkov.

Ostali učenci predmetne stopnje so medtem v šoli poglobljali svoje znanje o okoljevarstvu in ekologiji v **ekodelavnicah**, ki so jih pripravili učitelji. Učili so se angleške okoljevarstvene abecede, debatirali so o okoljevarstvenih problemih v angleščini in slovenščini, se literarno izražali o ekoloških temah, likovno ustvarjali in iskali navdihe v naravi. Pri ekokemijskih eksperimentih so spoznavali vpliv onesnaževanja na rastline, v fizikalni delavnici so opazovali in fotografirali Sonce, člani tehnične delavnice so poglobljali znanje o ukrepih varčevanja z energijo. Glasbena delavnica je prepevala ekološko obarvane pesmi, delavnica ekoosveščanja je izdelala maskoto »Smetka«, ki je najmlajše poučil o ločevanju odpadkov, izdelala plakate o pravilnem odlaganju smeti in po šoli lepila opozorila »Ugašajmo luči«. Ekoporočevalci so vse posneli, fotografirali in oblikovali predstavitve za šolsko spletno stran. Na koncu so učitelje pogostili učenci gospodinske delavnice, ki so pripravljali zdrave obroke iz sadja in zelenjave.

Mlajši učenci razredne stopnje so si najprej na ekološkem otoku ogledali odvoz in čiščenje zabojnikov, nato pa sta jim predstavnika iz podjetja Prodnik prikazala kratek film o pravilnem ločevanju odpadkov. Za zaključek so se preizkusili še v kvizu. Učenci četrtega razreda so ob pomoči predstavnikov Geološkega zavoda raziskovali v delavnicah na temo: kamnine, minerali, fosili, voda. Petošolci so posejali cvetoče rastline, ostali učenci pa so naredili mnogo zanimivih izdelkov iz odpadnega material in jih razstavili v šolski avli.

V sklopu ekodneva je potekala tudi **zbiralna akcija papirja, elektronske in električne opreme, baterij in sijalk**, s katero smo želeli opozoriti na smisel ločevanja, recikliranja in posledično zmanjševanja odpadkov.

Slika 5: Očistimo Slovenijo 2012

2.4 2012/13: RAZMIŠLJAJ GLOBALNO, DELUJ LOKALNO!

6. aprila 2013 smo delovno soboto na Osnovni šoli Domžale posvetili že tradicionalnemu ekodnevju, tokrat s temo **Razmišljaj globalno, deluj lokalno**. Za učence od 1. do 5. razreda so razredničarke pripravile različne delavnice. V prvem razredu so izdelovali ptičke iz odpadnih CD -jev, koše za smeti iz embalaže in podobno. Učenci drugega razreda so oblikovali miselne vzorce na temo Zemlja, naš planet. V tretjem razredu so izdelovali ure iz odpadle embalaže, v četrtem in petem razredih pa so iz odpadnega materiala izdelali vaze,

knjižna kazala, sadna nabodala, se pogovarjali o zdravi prehrani in sejali semena rastlin v embalažo za jajca.

Veseli smo ponovnega sodelovanja s **podjetjem Prodnik**. Za učence od 1. do 4. razreda so pripravili poučne in zabavne delavnice o pravilnem ločevanju odpadkov.

Učenci šestega razreda so po uvodni predstavitvi **šolskega ekovrta** in dela na njem ter projekta **shema šolskega sadja** v različnih praktičnih delavnicah prispevali k urejanju šolske okolice. Kuharska delavnica je pripravila zdrave prigrizke, s katerimi so se vsi šestošolci posladkali ob koncu. Računalniški delavnici sta pripravljali označevalne napise za okrasna in sadna drevesa v okolici šole ter predstavitve za projekt Shema šolskega sadja. V tehnični delavnici so učenci izdelali opozorilne table za sprehajalce kužkov v okolici šole. Poročevalska skupina je vse poslikala in pripravila prispevke o vseh aktivnostih.

Učencem sedmega razreda je najprej **dr. Habe** približal lepote Triglavskega narodnega parka in poudaril, kako se je treba obnašati v nacionalnem parku. Predstavil jim je ogrožene in zaščitene rastline in živali.

V telovadnici so sedmošolci izvajali različne športne igre ter tako skrbeli za zdrav duh v zdravem telesu. Za učence osmega razreda so prostovoljci **društva Humanitas**, društva za človekove pravice in človeku prijazne dejavnosti, izvedli zelo zanimivo delavnico: Onesnaženost voda kot svetovni problem. Učenci so na aktiven način spoznali problem izkoriščanja naravnih virov v bogatem delu sveta na račun revnih. Vsebino delavnice so nato razredniki z učenci poglobili in nadgradili ob debatiranju o globalnih okoljevarstvenih problemih. Učencem devetega razreda je pripravil uvodno predavanje **g. Anton Komat**, svobodni raziskovalec, pisec, scenarist in publicist, ki svoje delo usmerja k raziskovanju sodobnih problemov človeštva in narave ter se ukvarja z naravovarstvenimi tematikami. Ta dan je z nami delil svoje znanje in poglede in učence popeljal na pot razmišljanja o vprašanju, kaj lahko naredi vsak izmed nas, da ohrani naravo za zanamce.

Na **ekotržnici pred šolo** so razstavljali in prodajali svoje pridelke in izdelke člani združenja ekoloških kmetov. Učencem so predstavili ekološko oz. sonaravno in biodinamično kmetovanje. Poudarili so pomen tako pridelane hrane za zdravje človeka. Posebej pa so poudarili pomen takšnega kmetovanja za človekovo okolje, ki ga želimo ohraniti zdravega še za naše bodoče generacije. Prodajali so ekološko pridelane poljščine in izdelke. Na stojnicah so prodajali kruh, pecivo, testenine, marmelade, omake, namaze, moko, mleko, sir, skuto,

čaj... Predstavilo se je tudi ekološko čebelarstvo s svojimi izdelki. Oboji smo bili zelo zadovoljni, mi, ki smo lahko kupili zdrave pridelke, in kmetje, ki so jih uspešno promovirali in prodali.

Slika 5: Razmišljaj globalno, deluj lokalno!

2.5 2013/14: ZDRAVJE IN DOBRO POČUTJE (LOKALNA SAMOOSKRBA)

V okviru ekodneva **Zdravje in dobro počutje** smo nadgradili pomen **Slovenskega tradicionalnega zajtrka**. Glavni namen ekodneva je bilo seznanjanje učencev s pomembnostjo zdrave prehrane, trajnostne pridelave hrane ter gibanja.

Na dan slovenske hrane, 15. 11. 2013, smo ekodan vsi učenci začeli s Tradicionalnim slovenskim zajtrkom. Jedli smo maslo, med, kruh, jabolka in pili mleko. Vsa hrana je bila slovenskega izvora lokalnih proizvajalcev. S tem je bila poudarjena pomembnost uživanja lokalne in slovenske hrane – take, ki ni prepotovala kilometre in kilometre daleč, da bi prišla na naše krožnike. Ob zajtrku smo se pogovorili o pomenu zdravega prehranjevanja, predvsem ključni vlogi zajtrka, ki ga preveč otrok izpušča. Ponovili smo tudi bonton pri jedi in pravila ravnanja z odpadki pri jedi v šoli.

Obiskala nas je tudi ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti dr. Anja Kopač Mrak, ki je bila prisotna pri zajtrku ter si je v spremstvu ravnatelja ogledala nekaj nadaljnjih aktivnosti našega ekodneva.

Po končanem zajtrku so učitelji in zunanji gostje pripravili učencem različne delavnice in predavanja na temo Zdravja in dobrega počutja.

Učenci prvega razreda so obiskali domžalsko tržnico, kjer slovenski kmetje prodajajo svoje pridelke. Izdelovali so tudi plakate na temo zdrave hrane in se o tem pogovarjali. Drugošolci so izdelovali prehranske piramide, si ogledali risanke na temo zdravega življenja in se igrali kviz na temo zdrave prehrane. Tretješolci so poslušali predavanje zdravnika, ki jim je razlagal o pomenu zdrave hrane, izdelali pa so tudi prehranske piramide. Kasneje so imeli predavanje in aktivnosti o pravilni telesni drži. Četrtošolci so ustvarjali in izdelovali sivkine vrečke, vzglavnike iz bombaža in pire ter pogrinjke z reki o zdravi prehrani.

Učenci petega razreda so poslušali predavanje čebelarja, ki je poudaril pomen čebel in ohranjanje njihove vrste, predstavil delo čebelarja ter jim pokazal satovje. Ogledali so si tudi posnetek o čebelarstvu, ki je nastal na pobudo Čebelarske zveze Slovenije.

Za šestošolce je vodja prehrane na šoli pripravila predavanje o izvoru hrane. Poudarila je pomen kmetijstva ter samooskrbe v Sloveniji in učencem razložila, kako je hrana, ki smo jo pojedli za tradicionalni zajtrk, prišla na naše krožnike. Nato so se učenci v različnih delavnicah pogovarjali o prehrani ljudi po svetu, koliko na mesec porabi npr. povprečna ameriška in koliko povprečna afriška družina ter se naučili angleško poimenovati hrano, ki je sestavljala tradicionalni slovenski zajtrk. Izdelovali so plakate na temo zdrave prehrane in si ogledali film na to temo. Nekateri učenci so v kuharski delavnici pekli bio piškote, v tehnični delavnici pa izdelovali rezalne deske za prihajajoči praznični bazar.

Učenci 7. razreda so spoznavali pomen gibanja za zdravje in dobro počutje. Najprej so v telovadnici poslušali predavanje o projektu Zdrav življenjski slog, ki se na naši šoli prostovoljno odvija in spodbuja učence h gibanju. Učitelji športa so v telovadnici pripravili turnir za dečke, v avli je potekala plesna delavnica za dekleta.

Za učence 8. razreda so prostovoljci Društva Humanitas izvedli delavnico o prehrani dečka iz Kenije. Njegovo prehrano so primerjali s svojo, se igrali igrice, se pogovarjali in po skupinah napisali zdrav jedilnik za tri dni. Nato so si z razredniki in drugimi učitelji ogledali poučen film o nezdravi prehrani ter se o njem pogovarjali.

Tudi devetošolci so si ogledali poučen film *Food, Inc* (Hrana, d. d.), ki je prikazoval probleme sodobne (predvsem ameriške) prehranske in živilske industrije ter učencem nazorno predstavil izvor industrijsko predelane hrane. Z učiteljico biologije in razredniki so se nato o vsebini filma poglobljeno pogovorili ter izpostavili pereče probleme sodobne proizvodnje hrane, biotehnologije, negativnega vpliva na zdravje ljudi in okolje. Poudarili so pomen delovanja za trajnostni razvoj, saj je tudi pri pridelavi hrane treba skrbeti za ohranjanje okolja za zanamce.

Na tem ekodnevu smo se naučili marsikaj novega o zdravi in nezdravi prehrani ter vplivu obeh na naše zdravje. Seznanili smo se z izvorom hrane ter pomenom samooskrbe Slovenije za trajnostno pridelavo hrane s čim manjšim negativnim vplivom na okolje. Trajnostna samooskrba pomeni, da s svojim življenjskim slogom in pridelavo hrane čim manj obremenjujemo okolje in tako poskrbimo tudi za naslednje generacije.

Poglobili smo vedenje o pravilni telesni drži ter pomembnosti telesne aktivnosti. Spoznali smo tudi, da le en zdrav obrok z lokalno in slovensko pridelano hrano ni dovolj za zdravo življenje, zato upamo, da se bodo našle boljše možnosti, da pride več take hrane na šolske krožnike.

Slika 6: Zdravje in dobro počutje

2.6 2014/15: TRAJNOSTNA MOBILNOST

Na ekodnevu z naslovom **Trajnostna mobilnost** smo poudarili pomen varovanja okolja z okolju prijaznimi oblikami prihoda v šolo in tako začeli Evropski teden mobilnosti (16. 9.–22. 9. 2014).

Učenci prvega in drugega razreda so dan dejavnosti začeli z igro BELI ZAJČEK, učenci 3., 4. in 5. razreda pa z igro PROMETNA KAČA. Obe igrici spodbujata otroke k **trajnostnim oblikam prihoda v šolo** (peš, s kolesom, javnim prevozom, s souporabo avtomobila) v daljšem časovnem obdobju. Na ekodan smo v veliki večini vsi učitelji in učenci prišli v šolo trajnostno.

Ta dan so na šoli potekale številne aktivnosti in delavnice. Prvi razredi so s policisti spoznavali pomen pešcev v prometu, drugošolci so šteli promet. Tretješolci in četrtošolci so se z vlakom – obliko javnega prevoznega sredstva – odpravili v Ljubljano in Kamnik ter se tam še sprehodili in razgibali na svežem zraku. Petošolci so se odpravili peš do podružnične

šole v Ihanu, kjer so na kolesarskem poligonu utrjevali pravila spretnostne vožnje s kolesom. Tudi sedmošolci so bili »trajnostno mobilni«, saj so pod mentorstvom učiteljev športa »pešačili« v okolici šole ter poglobili pomen hoje na bližnje razdalje in tako naredili še nekaj dobrega za lastno zdravje. Pred tem je sedmošolcem in tudi osmošolcem ga. Tanja Cegnar, medijsko znana vremenoslovka, pripravila zanimivo strokovno predavanje o vremenu, spreminjanju podnebja in človekovih vplivih na podnebne spremembe. Osmošolci so nato v matematični delavnici računali svoj ogljični odtis, v kemijski pa so eksperimentalno spoznali vpliv kislega dežja na žive organizme.

V okviru ekodne smo namenili poudarek tudi **varnosti v prometu**, zato so izvajalci Zavoda Varna pot pripravili zanimive delavnice za šestošolce in devetošolce. Skozi igrive delavnice in pogovor so šestošolci ponovili pomen pripenjanja z varnostnim pasom v avtomobilih, nošenja čelad, ustreznega obnašanja v prometu. Devetošolci so debatirali tudi o tveganem obnašanju v prometu – vožnji pod vplivom alkohola in drog.

Ekodan je bil zelo uspešen, kar so potrdili tudi rezultati igre Prometna kača, saj smo povečali trajnostni prihod v šolo v dvotedenskem obdobju za več kot 20 odstotkov. Tudi večina zaposlenih na OŠ Domžale je na ekodan prišla v šolo trajnostno in tako z lastnim zgledom ozavestila pomen varovanja okolja pri vsakem izmed nas.

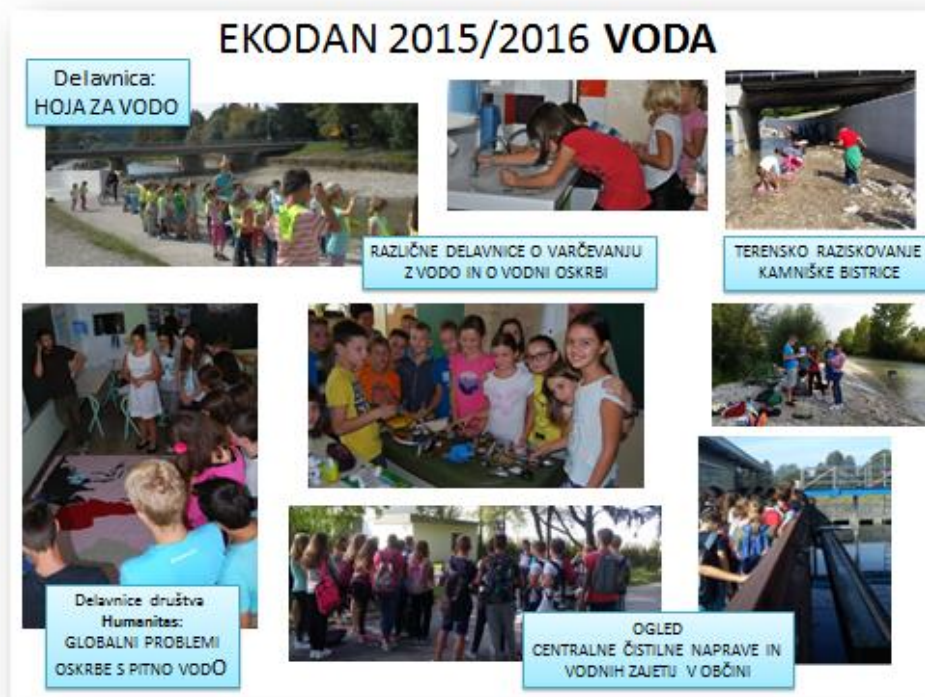
Slika 7: Trajnostna mobilnost

2.7 2015/16: VODA

Na ekodnevu s poglobitno temo **Voda** so vsi učenci na šoli preko različnih aktivnosti poglobljali poznavanje o pomenu vode za življenje na Zemlji ter ozavestili pomen varovanja neokrnjenih vodnih virov. Drugošolci so spoznavali pomen vode za življenje, tretješolci so raziskovali lastnosti vode v različnih eksperimentih z vodo. Četrtošolci so spoznavali vodne vire v Domžalah, tudi s terenskim raziskovanjem. Petošolci so spoznali potek vodne napeljave v gospodinjstvih, šestošolci pa so z obiskom Centralne čistilne naprave ugotovili, kako pomembno je očiščevanje kanalizacijskih odpadkov. Sedmošolci so s terenskimi eksperimenti ugotavljali kakovost vode v Kamniški Bistrici, devetošolci pa so v sodelovanju s Komunalnim podjetjem Prodnik spoznavali, kako poteka vodna oskrba v občini Domžale.

Poseben poudarek je bil na problematiki varčevanja s pitno vodo in onesnaževanju vodnih virov kot humanitarnem globalnem problemu. Prvošolci so z delavnico **Hoja za vodo** ponazorili, kako težko nekateri otroci v sušnih predelih sveta pridejo do čiste pitne vode. Osmošolci pa so v sodelovanju z društvom Humanitas v interaktivnih delavnicah spoznavali skrito porabo vode – Virtualno vodo – ter se zamislili o nesorazmernem dostopu do čiste pitne vode v različnih predelih sveta.

Poglavitni namen ekodne je bil, da bi vsi učenci spoznali, kako pomembno je ohraniti neokrnjene vodne vire tudi za naše zanamce, da bi vsi znali ravnati z vodnimi viri trajnostno.

Slika 8: Voda

3 ZAKLJUČEK

V prispevku je bilo predstavljeno okoljsko delovanje na OŠ Domžale, s poudarkom na ekodnev, osrednji ozaveščevalni dejavnosti, ki vsako leto pogloblja izbrano okoljsko temo, izbrano v skladu z ekoakcijskim načrtom šole v okviru projekta Ekošola kot način življenja, že več kot 10 let.

Vsako leto pred tradicionalnim ekodnevom obvestimo starše in lokalno skupnost ter strokovne sodelavce, ki vedno z veseljem sprejemajo tak interaktivni okoljsko obarvan dan dejavnosti in pogosto sodelujejo z različnimi strokovnimi predavanji in dejavnostmi.

Učenci in učitelji OŠ Domžale so tradicionalni ekodan sprejeli z veseljem, učitelji sami predlagajo različne vsebine in aktivnosti, vezane na učni načrt pri predmetih.

Učenci poročevalci snemajo in fotografirajo dogajanje na različnih delavnicah. Nadarjeni in zainteresirani učenci napišejo poročila, najboljše prispevke posredujemo lokalnim medijem ter jih objavimo na spletni strani šole.

Z različnimi dejavnostmi in tematikami ekodni stremimo k osveščanju učencev o okoljevarstvenih problemih in načinu soočanja z njimi. Na Osnovni šoli Domžale se zavedamo, da sta zdrav razvoj družbe in njena prihodnost še kako odvisna od naravnega okolja, v katerem živimo. Sodobni izobraževalni sistem pa je neodgovoren, če ne deluje v duhu trajnostnega razvoja.

V lokalnem okolju je naše trajnostno delovanje že zelo prepoznavno, zato bi želeli naše pozitivne izkušnje internacionalizirati ter izmenjati pozitivne prakse tudi s partnerji v tujini. Vsekakor bi želeli pridobiti še dodatne usmeritve, kako vključevati vsebine vzgoje za trajnostni razvoj v celotni kurikulum šole, saj menimo, da je to področje ključno za vzgojo pozitivnega odnosa mladih do okolja v sedanjosti za prihodnost. Pripravljenost in sposobnost zavzetega in odgovornega ravnanja v okolju, ki bo zagotavljalo kakovostno in zdravo življenje in bo hkrati ohranjalo možnosti za zadovoljevanje življenjskih potreb tudi prihodnjim generacijam ter upoštevalo obremenilne sposobnosti ekosistema, je ključni cilj vzgoje za trajnostni razvoj, ki se ga na šoli vsi zaposleni trudimo uresničevati.

S sodelovanje v mednarodnih okoljskih projektih bomo nove izkušnje vsekakor delili s kolegi na šoli ter širše, predvsem pa bomo vključevali nove pristope v pedagoškem procesu, z namenom omogočiti učencem razširitev obzorij in jih še dodatno spodbuditi, da bi razvijali kritično mišljenje in aktivno participacijo v družbi v smeri trajnostnega razvoja.

4 VIRI

Education for Sustainable Development (2013). Dostopno na: <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-sustainable-development/>, 9. 1. 2016.

Naravoslovje (2011). Učni načrt. Program osnovna šola, naravoslovje. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Okoljska vzgoja (2004). Učni načrt za izbirni predmet. Program osnovnošolskega izobraževanja, okoljska vzgoja. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.

Predstavitev ekošole. Dostopno na: <http://www.ekosola.si/predstavitev-ekosole/>, 9. 1. 2016.

Svet med vrsticami. Priročnik za učitelje, ki jih zanima globalno učenje. (2013). Društvo Humanitas. Dostopno na: <http://www.humanitas.si/?subpageid=255>, 9. 1. 2016.

Youth Change. *Izobraževalnim priročnikom za odgovorno potrošnjo: k trajnostnemu načinu življenja*. Dostopno na: <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/WEBx0104xPA-YXCguide07SV.pdf>, 9. 1. 2016.